

Što se sluša u Kalničkom prigorju? Glazba, glazbene aktivnosti i preferencije stanovništva Kalničkog (Križevačkog) prigorja

Benjak, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:907362>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-31**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za etnologiju i antropologiju

Etnologija i antropologija (dvopredmetni)

Nikolina Benjak

**ŠTO SE SLUŠA U KALNIČKOM PRIGORJU?
GLAZBA, GLAZBENE AKTIVNOSTI I
PREFERENCIJE STANOVNIŠTVA KALNIČKOG
(KRIŽEVAČKOG) PRIGORJA**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru
Odjel za etnologiju i antropologiju
Etnologija i antropologija (dvopredmetni)

ŠTO SE SLUŠA U KALNIČKOM PRIGORJU? GLAZBA, GLAZBENE AKTIVNOSTI I
PREFERENCIJE STANOVNIŠTVA KALNIČKOG (KRIŽEVAČKOG) PRIGORJA

Diplomski rad

Student/ica:

Nikolina Benjak

Mentor/ica:

doc.dr.sc. Katica Burić Čenan

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Nikolina Benjak**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **ŠTO SE SLUŠA U KALNIČKOM PRIGORJU? GLAZBA, GLAZBENE AKTIVNOSTI I PREFERENCIJE STANOVNIŠTVA KALNIČKOG (KRIŽEVAČKOG) PRIGORJA** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 28. listopada 2020.

SAŽETAK

Tema ovoga rada je glazbeni život stanovnika Kalničkoga prigorja. U tom smislu, cilj rada bio je opisati mnogostruke pojavnosti glazbe u svakodnevnom životu žitelja ovoga kraja polazeći od individualnoga slušanja do skupnih manjih ili većih glazbenih događanja. Osim toga, istraživanjem glazbenih preferencija stanovnika iz gradskoga i seoskih područja, te različitih generacija, nastojalo se otkriti glavne čimbenike koji definiraju te preferencije. I na kraju, nastojat će se interpretirati ulogu glazbe kod stanovnika ovoga kraja.

Ključne riječi: Kalničko prigorje, Križevci, glazba, glazbene preferencije, narodna glazba, zabavna glazba

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	2
1.1. Ciljevi istraživanja.....	3
1.2. Metodologija istraživanja.....	3
1.3. Područje istraživanja.....	4
2. TEORIJSKA PODLOGA.....	7
3. DIFERENCIJACIJA IZMEĐU GLAZBENIH ŽANROVA	13
4. GLAZBOVANJE U KALNIČKOM PRIGORJU.....	17
4.1. Glazbene institucije.....	17
4.1.1. Glazbena škola „Albert Štriga“ Križevci.....	17
4.1.2. Hrvatsko pjevačko društvo „Kalnik“.....	17
4.1.3. Katedralni pjevački zbor „Križevci“.....	18
4.1.4. Kulturno umjetničko društvo „Prigorec“ Sv. Petar Orehovec.....	18
4.1.5. Kulturno umjetničko društvo „Prigorje“ Križevci.....	19
4.1.6. „Radio Križevci“.....	20
4.2. Glazbene manifestacije.....	21
4.2.1. „Križevačko Veliko Spravišće“.....	21
4.2.1.1. „Križevački Štatuti“.....	22
4.2.2. „Zlatne note“.....	22
4.3. Privatne proslave i zabave.....	23
4.4. Što se sluša u noćnim provodima?.....	25
4.5. Glazba za vrijeme rada.....	26
5. GLAZBENE PREFERENCIJE STANOVNIŠTVA KALNIČKOG PRIGORJA.....	27
5.1. Glazbene preferencije starijeg stanovništva.....	27
5.2. Glazbene preferencije zrelog stanovništva.....	28
5.3. Glazbene preferencije mlađeg stanovništva.....	29
6. RASPRAVA.....	33
7. ZAKLJUČAK.....	36
8. POPIS LITERATURE.....	38
9. POPIS KAZIVAČA.....	39
10. SAŽETAK NA ENGLLESKOM JEZIKU.....	41

1. UVOD

U ovom radu piše se o glazbi Kalničkog prigorja i glazbenim preferencijama stanovnika tog područja.¹ Već je 1960-ih poznati etnomuzikolog Alan Merriam napisao da je glazba: „jedinstveni ljudski fenomen koji postoji samo u pojmovima društvene interakcije, odnosno fenomen koji su ljudi stvorili i koji je, samim tim, neodvojivi element kulture, te ljudskog ponašanja i djelovanja“ (Merriam 1964: 27). Glazba je važan aspekt čovjekova života. Ona je univerzalan fenomen koji je moguće pronaći u svakom ljudskom društvu i kulturi, a koji ima izravnu društvenu funkciju bilo religijsku, političku ili neku drugu. Glazba je duboko ukorijenjena u kulturu čovjeka i možemo je pronaći u različitim oblicima i situacijama. Ona je oblikovana društvenim procesima dok su društveni procesi, u isto vrijeme, oblikovani njome. Moglo bi se reći da je glazba alat kojim se neko društvo ili kultura služi kako bi dokazala svoju povezanost i pripadnost, ali ona ima i mnogo drugih uloga. U današnjem društvu okruženom tehnologijom i medijima, ljudi glazbu slušaju svakodnevno, kao rutinski dio njihovih života, a koji im služi za različite osobne potrebe. Kao npr. da bi se oraspoložili, prekinuli tišinu, proslavili, utješili se, motivirali i još mnogo drugih razloga. Nekada je nisu svjesni, a ona svejedno djeluje na njih, npr. u kafiću, trgovini ili putem medijskih reklama, gdje glazba najčešće nije nasumično odabrana, već je njena funkcija da ih privuče i potakne na kupnju. Ona nas zapravo stalno okružuje i važan je dio naših života kao i naše kulture. Ne postoji kultura u kojoj nema glazbe, no, različite kulture imaju i preferiraju različite oblike glazbe. Također, postoji i više supkultura u određenoj kulturi pa tako možemo pronaći različite glazbene ukuse na određenom kulturnom području. Upravo su glazbene preferencije glavna tema ovoga rada. Zanima me kakvu glazbu stanovnici Kalničkog prigorja slušaju, koje vrste glazbe preferiraju, zašto baš slušaju glazbu koju slušaju, što ta glazba za njih predstavlja i koja značenja joj pridaju.

Ugledni hrvatski etnomuzikolog Nikola Buble krajem 1980-ih bavio se istraživanjem glazbene kulture stanovnika trogirске općine te je pritom istraživao i glazbene preferencije.² Pritom, Buble je kao iskusni etnomuzikolog ali i glazbenik istraživao i glazbu samu, odnosno, glazbene vrste (naricaljke, uspavanke, klapske pjesme, ojkalice i dr.) koje su tada bile u svakodnevnoj praksi žitelja trogirске općine, te tako danas ostavio izvanredan pisani dokument o pojedinim glazbenim vrstama toga vremena. Istražujući glazbenu kulturu određene sredine, Buble se

¹ *Glazbene preferencije i/ili glazbeni ukusi* oblici su afektivnog reagiranja na glazbu, što se odnosi na estetsku procjenu svidanja određene vrste glazbe (Reić Ercegovac, Dobrota. 2011: 47 - 48)

² BUBLE, Nikola, 1988. *Glazbena kultura stanovnika Trogirске općine*, Trogir: Muzej grada Trogira.

pozabavio s četiri teme, a koje će biti svojevrsni model prilikom mojeg istraživanja. Dakle, Buble se bavio slobodnom i spontanom praksom, formalno organiziranom glazbom, strukturom glazbenih programa TV i radio-stanica te na kraju, glazbenim sklonostima stanovnika. U skladu s ovakvim modelom, ali kao stanovnik kalničkoga kraja koji je u fokusu mojeg istraživanja, polazim od hipoteze da većina stanovnika ovog područja preferira narodnu glazbu, te da je njihov glazbeni ukus uvjetovan društvenom okolinom u kojoj se nalaze. Relevantnost ovog istraživanja leži u kulturnoj raznolikosti ali i sličnostima toga kraja s ostatkom hrvatske kulture, te u doprinosu istraženosti ovog područja.

Ovu temu izabrala sam iz razloga što volim slušati glazbu, ona je važan dio mog svakodnevnog života i smatrala sam kako bi bilo zanimljivo istraživati o njoj. Odlučila sam se za glazbene preferencije iz razloga što me zanimalo što utječe na preferenciju određenog oblika glazbe, te preferiraju li moji sugrađani neke druge vrste glazbe osim dominantnog žanra.

1.1. Ciljevi istraživanja

Cilj ovoga rada bio je istražiti glazbenu kulturu i glazbene preferencije stanovnika Kalničkog područja. U tom smislu, pokušalo se otkriti u kojim prilikama se glazbuje te koje institucije brinu o očuvanju glazbenih vrijednosti. Svrha ovoga rada bila je otkriti koji su to čimbenici koji utječu na izbor glazbe stanovnika Kalničkog područja. Također, ovim radom nastojalo se pridonijeti kanonu znanja o Kalničkom području i njegovim stanovnicima. Moja glavna istraživačka pitanja bila su: Kakvu glazbu preferiraju stanovnici Kalničkog prigrorja? U kojim sve prilikama slušaju glazbu? Koji čimbenici utječu na njihovu preferenciju određene vrste glazbe?

1.2. Metodologija istraživanja

Nakon pregledavanja relevantne literature pripremila sam i provela terensko istraživanje poslije kojeg je uslijedila analiza i potom interpretacija prikupljene građe. U radu se koristila literatura o gradu Križevci, njegovim običajima i stanovnicima, s fokusom na glazbeni život, te literatura o glazbi i glazbenim preferencijama. Za terensko istraživanje koristila sam etnografsku metodu, a tehnike istraživanja sastojale su se od polu-strukturiranih intervjua i promatranja sa sudjelovanjem. Moji sugovornici pripadnici su ruralnog i gradskog područja, te pripadnici svih dobnih skupina. Naime, osim saznanja o glazbenim preferencijama

stanovništva ovoga kraja, te istraživanja funkcije glazbe u ovoj zajednici, nastojala sam otkriti postoje li i nasljedne odrednice vrijednosne orijentacije u kulturi ovoga kraja. Promatranjem i sudjelovanjem u nekim od glazbenih događanja primijetila sam i zabilježila njihove reakcije, ponašanja i emocije potaknute glazbom. Iako je zbog novonastale zdravstvene situacije u svijetu; pandemije povezane s COVID-19 koji se još uvijek rapidno širi među ljudima, moje terensko istraživanje bilo znatno otežano. U svrhu sprječavanja daljnjeg širenja zaraze, Državna epidemiološka služba i Stožer civilne zaštite izdali su smjernice kojih su se svi građani bili obavezni pridržavati. Smjernice su uključivale što manje izlazaka iz vlastitog doma i izbjegavanje kontakta sa drugim ljudima. Također, većina koncerata, festivala i manifestacija, te općenito događaja na kojima se okuplja mnogo ljudi bili su otkazani. No, pošto su ljudi društvena bića i ne mogu provoditi mnogo vremena izolirani od drugih, povećao se broj privatnih okupljanja u *klijetima* i domovima. Zbog toga, ovaj se rad temelji više na iskazima mojih sugovornika nego na istraživačkom promatranju sa sudjelovanjem. Također, s obzirom da sam i sama prigorka i pripadam tome kraju, ovaj će rad imati elemente samo-refleksije i auto-etnografije.

1.3. Područje istraživanja

Teren na kojem sam provela svoje istraživanje je regija Kalničko prigorje koje se nalazi na sjeverozapadu Hrvatske, u zapadnom dijelu Koprivničko – križevačke županije. Glavna karakteristika koja definira ovaj kraj je njegov smještaj podno planine Kalnik; u prigorju (pri gori; pod gorom). Često se naziva i Potkalničko prigorje ili Križevačko prigorje. Kalnička gora dio je žumberačko-medvedgradsko-kalničkog gorskog niza (Žulj 2006:17). Sjeverna, odnosno, zagorska strana Kalnika prekrivena je šumom dok je južna, odnosno, prigorska strana puna polja i vinograda. Od vegetacije na ovom području raste hrast kitnjak, grab, crni jasen, divlja kruška, medunac, bukva, cer, tisa i lipa (Žulj 2006 :18). Krajolik je brežuljkast i ljudi se najčešće bave poljoprivredom. Narječje kojim se govori na ovom području je kajkavsko, a govor ekavica.

Definiranje terena bio je prvi problem s kojim sam se susrela pri početku istraživanja. Razlog tomu je što Kalničko prigorje nije službena regija i nema točno definirane granice pa stanovništvo proizvoljno razdjeljuje područja. No, svi se slažu da obuhvaća gotovo cijelu prijašnju općinu Križevci. Križevci su jedini grad te regije koja obuhvaća i nekoliko manjih općina: Gornja Rijeka, Kalnik, Sveti Ivan Žabno i Sveti Petar Orehovec. Nadalje, moj teren

obuhvaćao je i selo i grad. Još u početcima hrvatske etnologije, jedan od utjecajnih teoretičara, Antun Radić u svome djelu *Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu* (Radić 1897: 1 - 4) podijelio je hrvatski narod na dva dijela: *narod* i *gospoda*. Od kojih svaki ima svoju kulturu: *kultura srca* (narodna, seljačka) i *kultura uma* (gospodska, neseljačka). *Narodom* je smatrao ljude koji žive na selu, rade rukama, ne odijevaju se 'moderno' i gotovo nemaju obrazovanja. Po njemu, samo je *kultura srca* 'izvorna' kultura koju treba istraživati i zapisati dok je *kultura uma* onečišćena utjecajima izvana. No, danas istražujemo, s jednakim zanimanjem, obje kulture, a upravo njihova različitost i međuovisnost interesantne su za promatranje i analizu.

Križevci su stari hrvatski grad sa zanimljivom kulturnom poviješću, smješten podno planine Kalnik u Kalničkom prigorju, koje se još naziva i *Križevačko prigorje* (Žulj 2006: 17). Tijekom povijesti Križevci su bili vrlo važan grad, ne samo zbog vrlo povoljnog geografskog položaja koji ga čini cestovnim križištem, nego i zbog niza izdanih dokumenata i isprava koje su svjedočile stvaranju i obrani hrvatske države, te saborima koji su se održavali u njemu, od kojih je najpoznatiji *Krvavi sabor križevački*.³ Poznat je kao grad sedam tornjeva zbog mnogo crkava, po bogatoj šumarskoj i vinogradskoj tradiciji, *klijetima*, *bilikumu* (tri spojena vrča), pravilima lijepog ponašanja za stolom tzv. *Križevački statuti* i po tradicionalnoj godišnjoj manifestaciji pod nazivom *Križevačko Veliko Spravišće*.⁴ Po popisu stanovništva iz 2011. godine, grad Križevci s pripadajućim naseljima ima 21.122 stanovnika od kojih su 11.231 stanovnici grada.⁵

U prvoj polovici 19. st. započelo je prvo organizirano glazbeno obrazovanje u Križevcima izvođeno izvan crkve i samostana. U početku se glazbena nastava izvodila u Glazbenom zavodu, a zatim u Glazbenoj učionici, da bi se tijekom druge polovine stoljeća osnovala tri pjevačka društva: *Slavuj*, *Kalnik* i *Zvono*. Glazbeni zavod osnovan je 1813. godine i smatrao se prvom takvom institucijom u Hrvatskoj. Cilj mu je bilo glazbeno obrazovanje građana ali i promicanje glazbene umjetnosti, a pretpostavlja se da je djelovao do 1829. godine. Zatim je 1856. godine glazbeno obrazovanje preuzela Glavna škola, unutar koje se izvodila Glazbena učionica, koja je djelovala do 1888. godine. Dok pjevačko društvo *Kalnik* nastavlja svoje djelovanje i dan danas. Prva križevačka gradska glazba bila je vojna glazba tipična za to vrijeme, a nastala je po modelu turske vojne glazbe. „Turske su se glazbe sastojale od drvenih

³ Krvavi sabor križevački. URL: https://www.krizevci.eu/hr_HR/krizevci/povijest/krvavi+sabor+krizevacki/ (5/6/2020)

⁴ Grad Križevci. URL: https://www.krizevci.eu/hr_HR/ (5/6/2020)

⁵ Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, 1. Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, dzs.hr. URL: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup06.html (7/6/2020)

duhačkih instrumenata, pretežno *zurli* (tradicijski instrument iz porodice oboa) i udaraljki, među kojima su obavezne bile činele“ (Vukobratović 2006:112). Takvu glazbu prvi je uveo barun Franjo Trenk u prvoj polovici 18. st., a neki smatraju kako je to bila i prva vojna glazba na području Europe. No, prema Vukobratović, neki dokumenti ukazuju na to, da glazbenici vojne glazbe nisu svirali samo koračnice već i valcere i plesnu glazbu na raznim balovima koji su se održavali u Križevcima tijekom tog perioda (2006:116).

Neistraženost ovog područja iz etnološke perspektive još je jedan od motiva za ovaj rad, iako mi je nedostatak literature predstavljao i određeni problem. Stoga je građa prikupljena terenskim istraživanjem bila ujedno i glavnim izvorom novih spoznaja i interpretacija.

2. TEORIJSKA PODLOGA

U ovom dijelu rada govorit će se o glazbenom ukusu, odnosno, glazbenim preferencijama, te će se prikazati stavovi različitih autora o toj temi. Mnogi tvrde da su glazbeni ukus i preferencije stvar individualne prosudbe pojedinca, što nije netočno, ali podudaranost u glazbenim preferencijama kod ljudi koji žive na određenom prostoru i kreću se u određenom društvu govori suprotno. Razlog tomu je to što se glazbeni ukusi oblikuju tijekom odrastanja i življenja u određenom društvu i kulturi. Glazba ima dvojaki karakter: ona je oblikovana društvom i društvo je oblikovano njome. Tomu u prilog govori i autor Tova Benski koji tvrdi da je glazbeni ukus „mikro reprezentacija glazbene kulture uvjetovana društvenim silama kroz pripadnost nekoj grupi, uključenost u institucije i kroz zajednička iskustva“ (1989: 732).

Do druge polovice dvadesetog stoljeća glazba se proučavala kao zasebna pojava, bez okolnih društvenih faktora koji utječu na nju. Istraživači su smatrali da je ona otporna na utjecaj svakodnevnih događanja. Također, smatralo se da je samo umjetnička glazba vrijedna istraživanja, dok se popularna glazba zajedno s popularnom kulturom smatrala inferiornom i nevažnom. No, nakon što su se antropologija, etnomuzikologija i sociologija počele baviti njome, došlo je do promjene paradigme kulturalne studije glazbe koja „polazi od premise da je cjelokupna glazba, uključujući i umjetničku, društveni konstrukt i da ju je nužno promatrati i s društvenog i s kulturalnog aspekta“ (Dobrota, Tomić-Ferić 2006: 217).

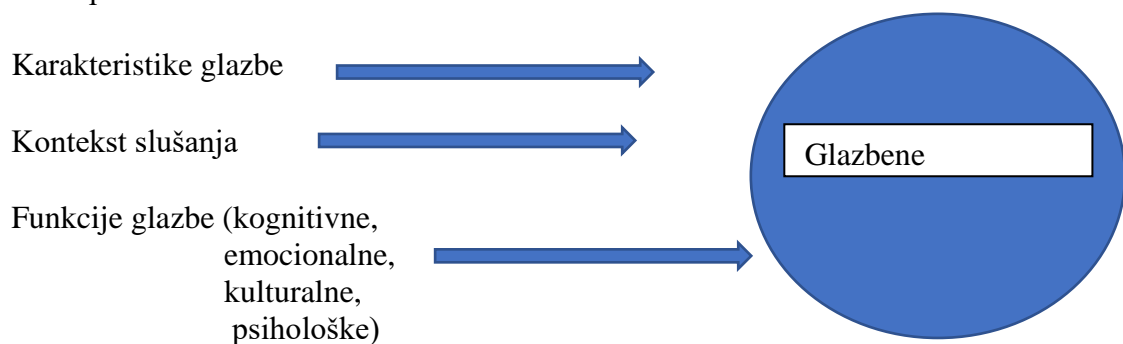
Prethodna istraživanja glazbenih preferencija i/ili glazbenih ukusa u Hrvatskoj uglavnom su iz područja sociologije i psihologije i fokusiraju se na mlade te su se provodila u osnovnim i srednjim školama. Iako ne uključuju sve dobne skupine, njihovi zaključci su itekako važni i poslužili su u ovom istraživanju. Prema autorima studije *Glazbeni ukus i vrijednosne orijentacije mladih na primjeru srednjoškolaca u Zadarskoj županiji* (Marcelić et.al. 2014: 60) faktori kao što su niži stupanj obrazovanja, niži socioekonomski status, život u ruralnoj sredini i religioznost povezani su sa konzervativnošću i preferencijom *narodne* glazbe, dok su viši stupanj obrazovanja i život u urbanim sredinama povezani s modernijim i *visoko-kulturnim oblicima* glazbe.⁶

Štoviše, Dobrota i Tomić-Ferić navode: „različiti glazbeni ukusi rezultat su raznovrsnih zahtjeva i potreba različitih društvenih grupa“ (2006: 218). Tako, glazbeni ukus, uz ostale društvene faktore, povećava različitost između određenih grupa i jedan je od čimbenika koji

⁶ U ovome se radu pod visoko kulturnim oblicima glazbe smatra glazba koja nije *narodna* i nije *turbofolk*.

utječe na formaciju tih grupa. Upravo zbog toga glazba je čvrsto povezana s etnicitetom i osjećajem pripadnosti nekoj skupini, te je ona jedan od glavnih pojmova koji se vežu uz definiciju etniciteta i narodnosti. Benski nadalje navodi da glazbeni ukus u multi-etničkim društvima može reflektirati etničke rascjepa i procese u iskustvu individue te na taj način može utjecati na te procese (1989: 732). Raspon do kojeg glazbeni ukus reflektira etničke procese može se saznati analizom uzoraka glazbenog ukusa osmišljenog od strane američkog etnomuzikologa Brune Nettla. U Nettlovom radu *World Music in the Twentieth Century: A Survey of Research on Western Influence* (1978: 363) naziru se tri glavna uzorka glazbenog ukusa. Prvi uključuje izravno povezivanje s tradicijskom glazbom društva, te on predstavlja tradicijske vrijednosti i potvrđuje jedinstven etnički identitet. Drugi uzorak predstavlja miješanje različitih ukusa na način da je vezan uz tradicijsku glazbu, ali se ujedno miješa s ukusom za neke nove glazbene stilove. Treći uzorak predstavlja gubljenje ukusa za tradicijsku glazbu, što bi značilo vezanje za glazbene stilove nove za grupu. Sukladno tome, glazbeni ukus područja koje je u fokusu mojeg istraživanja, mogao bi se svrstati u drugi uzorak kao rezultat miješanja tradicijske glazbe s novijim stilovima.

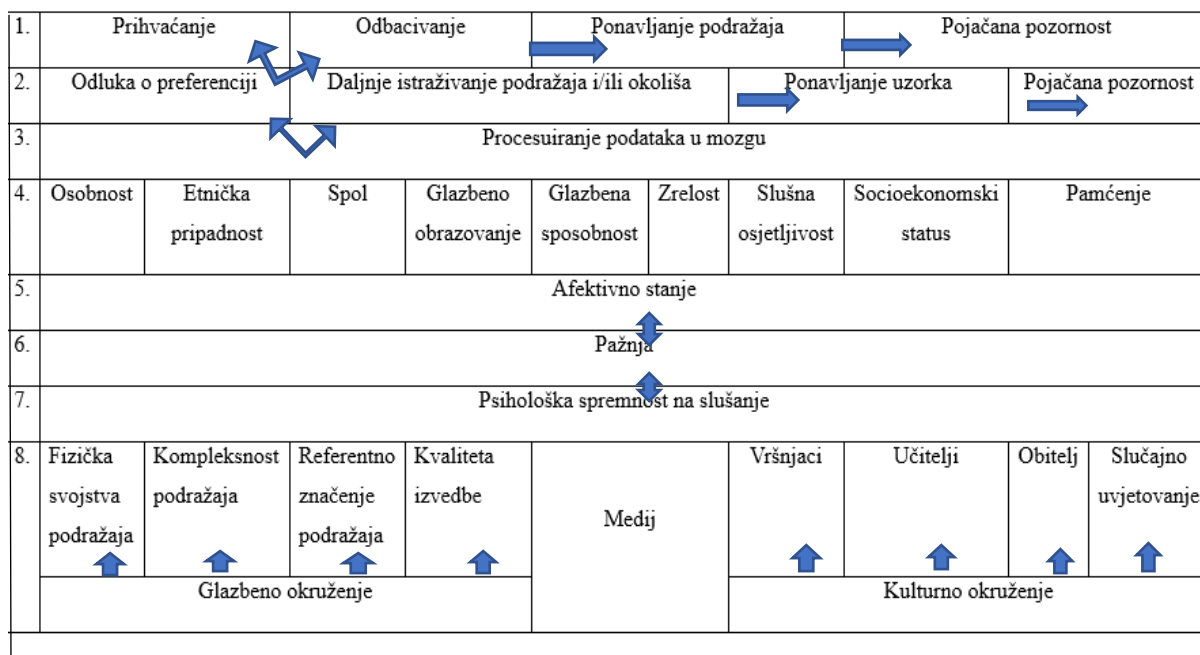
Štoviše, Dobrota i Reić Ercegovac u svome članku *Glazbene preferencije studenata: uloga glazbenog obrazovanja, karakteristika glazbe i značajki osobnosti* (2014: 377) navode da mnogo čimbenika utječe na glazbene preferencije pojedinca kao što su npr.: karakteristika glazbe, osobnost, kontekst slušanja i funkcija glazbe koja može biti kognitivna, emocionalna, kulturalna ili psihološka.

Sl. 1. Utjecaj različitih čimbenika na formiranje glazbenih preferencija (Dobrota i Reić Ercegovac 2014: 377)

Nadalje, postoji nekoliko teorijskih modela glazbenih preferencija od kojih su neki temeljeni na pretpostavkama o povezanosti glazbenih preferencija i optimalne složenosti (težine, kompliciranosti) stimulansa, dok se druge temelje na povezanosti glazbenih preferencija sa sposobnošću auditorne diskriminacije, emocija i fokusiranja pažnje slušatelja. Najpoznatiji

model glazbenih preferencija bazira se na LeBlancovoj *interaktivnoj teoriji glazbenih preferencija* koju je predstavio u svome članku *Effects of style, tempo, and performing medium on children's music preference* (1981: 143 - 156). Prema njegovoj teoriji, različiti faktori utječu na glazbene preferencije i oni djeluju na različitim razinama hijerarhije. Hijerarhijska piramida sastoji se od osam razina varijabli. Na dnu su varijable glazbenog okruženja koje uključuju fizička svojstva stimulansa, kompleksnost stimulansa, referentno značenje stimulansa i kvalitetu izvedbe. One djeluju simultano sa varijablama kulturnog okruženja koje uključuju medije, vršnjake, učitelje, obitelj i slučajno uvjetovanje i na taj način oblikuju ulaznu informaciju za slušatelja. Zatim slijede varijable na slijedećoj razini, o kojima ovisi hoće li osoba slušati glazbu ili ne, a to su psihološka spremnost na slušanje, pažnja ili afektivno stanje. Ako su svi preduvjeti zadovoljeni, ulazna informacija prolazi kroz filtraciju, koja ovisi o karakteristikama slušatelja; što se odnosi na osobnost, etničku pripadnost, spol, glazbeno obrazovanje, glazbenu sposobnost, zrelost, slušnu osjetljivost, socioekonomski status i pamćenje. Nakon procesa filtracije, ulazne informacije podliježu procesu procjene koji se sastoji od četiri varijable: odbacivanje, prihvaćanje, ponavljanje podražaja i intenziviranje pozornosti. Krajnji rezultat je odbacivanje ili prihvaćanje tih informacija (ibid.)

Sl. 2. Le Blancova Hijerarhijska piramida podrazumijeva osam razina varijabli koje utječu na glazbene preferencije (prema Le Blanc 1981: 143 - 156)

Ovaj Le Blancov model lako je pretočiti u realnu situaciju. Npr. kada čujem određenu glazbu, u mojoj se glavi događaju razni procesi, koji su dio hijerarhije osam varijabli. Na kraju tih procesa dolazi do procjene i prihvaćanja ili ne prihvaćanja koje je u skladu s mojim glazbenim

preferencijama. Nadalje, ako bi npr. jedan od mojih sugovornika koji preferira *turbofolk* glazbu čuo novu pjesmu iz tog žanra, prvo bi ocjenjivao varijable glazbenog okruženja (kvaliteta izvedbe, kompleksnost podražaja) te kulturnog okruženja (sa kime se nalazi, tko mu je predstavio tu pjesmu). Zatim njegova procjena ovisi o njegovoj spremnosti na slušanje, pažnji i afektivnom stanju. Potom ulazna informacija (pjesma) prolazi kroz filtriranje koje ovisi o njegovim osobnim karakteristikama (osobnost, dob, spol, glazbeno obrazovanje, slušna osjetljivost, socioekonomski status). Nakon svega, te se informacije procesuiraju u mozgu i dolazi do odluke o preferenciji, a s obzirom da preferira takvu vrstu glazbe, njegova odluka će najvjerojatnije biti prihvaćanje te pjesme.

Drugi model kreirali su Hargreaves, Miell i MacDonald u svojoj knjizi *Musical Communication* (2005: 7) i nazvali ga model recipročnih odgovora.

„Autori opisuju skupinu odgovora na glazbu (fiziološki, kognitivni i afektivni) koji su u interakciji s osobinama glazbe (referentni sustavi, glazbeni stilovi, složenost glazbe, poznatost, izvođački konteksti i sl.), osobinama slušatelja (dob, spol, glazbeno znanje, glazbeno iskustvo i sl.) i kontekstom slušanja (društveni i kulturni). Interakcijom navedenih faktora formiraju se glazbene preferencije slušatelja“ (Dobrota i Reić Ercegovac 2014: 378).

To bi značilo da su glazbene preferencije mojih sugovornika formirane interakcijom glazbenih karakteristika s osobinama slušatelja te kontekstom slušanja.

Ono što je zajedničko svim ovim modelima jest da kod formiranja glazbenih preferencija pojedinca veliku ulogu imaju osobine ličnosti, glazbeno obrazovanje, određene karakteristike glazbe te kontekst slušanja, pri čemu dolazi do filtriranja ulazne informacije te reakcije na nju, odnosno, prihvaćanja ili odbijanja u skladu sa svim ovim čimbenicima.

Nadalje, Schuessler u studiji *Social Background and Musical Taste* (1948: 335) navodi da je glazbeni ukus kontroliran od strane društva, te da su ljudi često etnocentrični kada se radi o poznatoj stimulaciji, pa tako na nešto poznato reagiraju pozitivno, dok na nepoznato reagiraju negativno. Starije stanovništvo često ima primjedbe na glazbu mladih, ne razumiju je i zbog toga je odbacuju. Smeta im upravo iz razloga što im je takva glazba nepoznata, ne kreću se u društvu koje sluša takvu glazbu, te joj nikada nisu bili izloženi.

Kada govorimo o tempu glazbe, Dobrota i Reić Ercegovac navode da su istraživanja o povezanosti tempa s glazbenim preferencijama dokazala da većina ljudi preferira glazbu brzog tempa, bez obzira na njihovu dob, obrazovanje ili glazbeni stil glazbenog ulomka (2014: 383).

Kada govorimo o osobinama ličnosti, izrazita društvenost osobe povezana je s preferencijama ritmične i energične glazbe, dok je otvorenost ka novim iskustvima povezana s preferencijama kompliciranije, umjetničke glazbe (ibid.: 384).

Osvrnuvši se na suvremeno doba, Dobrota i Tomić-Ferić tvrde da se „U doba masovne glazbene produkcije i heterogene glazbene ponude oblikuje stratificirano slušateljstvo, kako u pogledu distinktivnih glazbenih preferencija, tako i u pogledu glazbeno estetskog profila“ (2006: 218). Iz tog razloga ljudi mogu razviti raznoliki slušateljski stav i njihov se glazbeni ukus može kretati u više smjerova (ibid.). Stoga je razumljivo da ne postoje dvije osobe s identičnim glazbenim ukusom, koliko god im se društveni, obrazovni i ostali čimbenici podudarali. Ove tvrdnje potvrdit će i mlađe stanovništvo kraja kojim se bavim u ovom radu, a koje je uvelike pogođeno tehnologijom i medijima koji su danas sastavni dio života svakog mladog čovjeka.

Značajan korak u istraživanju glazbenih preferencija, barem kada je u pitanju Hrvatska, dali su istraživači sa zadarskoga Sveučilišta Tonković, Krolo i Marčelić (2015: 331) koji tvrde da je retradicionalizacija i homogenizacija hrvatske kulture i društva u devedesetima pospješila uspon tradicionalnih kulturnih vrijednosti nad urbano-alternativnim oblicima kulturnih vrijednosti. To se osobito odnosi na glazbeni ukus, jer je glazbena industrija (uz filmsku) postala najveće žarište kulturne potrošnje i životno-stilskih odrednica (ibid.: 332). Navode, također, da je to dovelo do životnog stila u kojem dominiraju tradicionalno i komercijalno, a visoka je kultura i dalje prisutna među obrazovanim i financijski stabilnijim ljudima (ibid.).

Prema Dobrota i Tomić-Ferić, slušatelje se, zbog različitih slušateljskih zahtjeva, može podijeliti i u podgrupe zbog njihovih različitih slušateljskih zahtjeva (2006: 218). U radu *Sociokulturalni aspekti glazbenih preferencija studentica studija za učitelje primarnog obrazovanja u Splitu* (2006: 218) autorice tvrde da se mladi najčešće pronalaze u skladateljima i izvođačima, vide ih kao svoje uzore i identificiraju se s njima, te se često povezuju u skupine s drugima koji su im slični po načinu života i glazbenom ukusu, što dovodi do stvaranja supkulturnih⁷ skupina. Može se reći da glazba k od takvih supkulturnih grupa pojačava koheziju unutar grupe, te ona može postati i njihovim simbolom, a čak i odrednicom identiteta. Pripadnost supkulturnoj skupini često za sobom povlači specifične prakse koje pridonose identitetu supkulturne skupine. Članovi određenih supkulturnih skupina izjednačavaju se s ostalim članovima ne samo po ukusu za glazbu, već i po načinu odijevanja, ponašanju,

⁷ Supkultura je kulturna praksa određene društvene skupine koja se znatno razlikuje od dominantnih kulturnih obilježja šire društvene zajednice (Dostupno na: <http://struna.ihjj.hr/> Pristupljeno: 4/10/2020)

interesima, vrijednostima, slengu, ritualima itd. (ibid.: 219). Na taj način se prema opredijeljenosti vlastite preferencije glazbe ljude svrstava u određeni „koš“ i pripisuju im se određene osobine, način ponašanja, te se pretpostavlja njihov životni stil.

3. DIFERENCIJACIJA IZMEĐU GLAZBENIH ŽANROVA

U ovom poglavlju pojasnit ću pojmove *narodna*, *tradicijska*, *folklorna* i *turbofolk* glazba iz razloga što se ti pojmovi najviše spominju u ovome radu, a nerijetko su zbunjujući zbog međusobne srodnosti. Ipak, ovaj rad ne teži ulaziti u dublje terminološke probleme (kojih je, očito, dosta), nego isključivo zbog potrebe mojeg istraživanja nastoji diferencirati pojmove koji su, barem s mojeg stajališta, gotovo jednaki.

Tradicijska glazba je glazba jedinstvena za određeni kraj, to je izvorna glazba nastala na točno određenom području, koja se prenosi usmenom predajom te se prema njoj prepoznaju članovi iz istog mjesta ili zajednice. *Tradicijska* pjesma koja bi bila reprezentativna za ovaj kraj, prema navodima mojih kazivača, bila bi *Prigorske sem gore list*, autora Slavka Pavlovića. Primijetila sam da je većina žitelja ovog područja upoznata s ovom pjesmom te ona djeluje kao poveznica s 'rodnim krajem' i osobno ju smatram himnom Prigorja. Pjesma se povremeno izvodi na zabavama, a kako sam primijetila, najviše je se sjete oni koji napuste svoj zavičaj (otiđu raditi u inozemstvo, studirati u drugi grad, itd.).

Prigorske sem gore list

*Prigorske sem gore list,
V Prigorju sem rođen ja,
Tu je moje selo, navek je veselo
Prigorske sem gore list.
Tu je moje selo, navek je veselo
Prigorske sem gore list.*

*Tu se čuju pjesmice,
Popevaju deklice,
I dečki skup s njima, vesela družina,
Prigorske sem gore list.
I dečki skup s njima, vesela družina,
Prigorske sem gore list.*

*Najljepše popevaju,
Kada grožđe bereju,
Veseli smo mladi, popevamo radi,
Prigorske sem gore list.
Veseli smo mladi, popevamo radi,
Prigorske sem gore list.*

*Takvi tu je cijeli kraj,
Tu je pravi mali raj,
Tu se vince toči, pije cijele noći,
Prigorske sem gore list.
Tu se vince toči, pije cijele noći,
Prigorske sem gore list*

Iako autorica Marina Simić za *tradicijisku* glazbu koristi pojam tradicionalna glazba, ona ju definira kao „autentičnu *narodnu* glazbu, te ju opisuje kao „(glazbeni) izraz ograničen na sve rjeđu, usmeno prenošenu seosku tradiciju koju izvode strane profesionalne i amaterske *folk* grupe“ (Simić :102, prema: Simić A.1978: 27). Ovdje vidimo i promjenu u definiranju pojma *folklorne* glazbe, koja, za razliku od nekadašnjeg značenja koje je bilo blisko današnjem poimanju *tradicijske* glazbe, danas podrazumijeva mnogo šire značenje. Naime, prema Ceribašić, *folklorna je glazba*: „glazba koja se slobodno i spontano prihvaća, izvodi i dalje prenosi u izravnim kontaktima, u neposrednom komuniciranju relativno malih skupina izvođača i slušatelja“ (Ceribašić 1998:50). Dakle, njena glavna karakteristika bila bi ponavljanje i prenošenje izravnim kontaktima.

U počecima hrvatske etnomuzikologije, u prvoj polovici 20. st., *narodnom glazbom* nazivali su se samo oni

„glazbeni produkti (pjesme i plesovi iz aspekta svoje zvučnosti) što su ih stručnjaci Seljačke sloge⁸ definirali kao hrvatske, seljačke, starinske i domaće (lokalne). Oni su bili samonikli, čisti i dostojanstveni, prihvaćeni usmenom predajom, otporni na promjene uvjetovane tuđinskim utjecajem, kolektivni i neprofesionalni na razinama stvaranja i izvođenja, te gotovo poistovječeni s nacionalnom glazbom“ (Ceribašić 1998:50, prema: Herceg 1940:59-60, Bratanić 1941:14, 47).

Dakle, nekad se (prije sedamdesetak godina) pod pojmom *narodna glazba* smatrala ona glazba koja je prenošena usmenom predajom, iznikla iz ruralnih krajeva, a lišena 'tuđinskih'/stranih utjecaja. Slijedom 'nekadašnjega' poimanja 'narodne glazbe', a koje je zasigurno zadojeno nacionalnim stremljenjima, odnosno, stoljetnoj borbi za neovisnošću, pojam 'narodne glazbe' nastavio je svoj život u vidu one vrste glazbe koja je na domaćem (hrvatskom) jeziku, jednostavnoga (lako pamtljivoga) teksta, sadržaja koji veliča ljubav bilo prema osobi ili

⁸ Seljačka sloga bila je organizacija koja je predstavljala kulturni ogranak Hrvatske seljačke stranke, a čija je zadaća bila poticanje seljačkog stanovništva na obnovu i očuvanje najstarijih oblika folklornog nasljeđa (Marošević 1998: 53).

domovini itd., oslanja se na elemente *tradicijske* glazbe, nerijetko koriste tradicijske instrumente, a u glazbenom smislu – jednostavnih su harmonija i ritamskih obrazaca.⁹ Neki od predstavnika *narodne* glazbe danas, prema mišljenju mojih sugrađanina, su: Krunoslav Kićo Slabinac, Slavonske Lole, Halid Bešlić, Mitar Mirić, Šaban Šaulić, Toma Zdravković, Haris Džinović, Miroslav Ilić i drugi.¹⁰

No, pojam *narodne* glazbe u ovome kraju je višeznačan jer on uključuje i drugu (moderniju) domaću glazbu koja spada u *zabavni* žanr, te većina ljudi, uključujući i mene, ne pravi razliku između tih pjesama. Stoga, u ovom radu koristim pojam *narodno-zabavna* glazba, i to kao spoj nekadašnjeg poimanja *narodne* glazbe s elementima suvremene, tzv. *zabavne* domaće glazbe. Naime, Radović također govori o *narodno-zabavnoj* glazbi i smatra je fenomenom koji je nastao u procesu migracije ruralnog stanovništva u urbana područja, te takvu glazbu smatra pretečom nastanka *turbofolka* (2010: 124). Prema mojem poimanju te tzv. *zabavne* glazbe, radi se o laganoj, lako dopadljivoj i vedroj glazbi, čiji su predstavnici Jole, Jasmin Stavros, Zlatko Pejaković, Mate Mišo Kovač i drugi.

Treći pojam o kojem će biti riječi je tzv. *turbofolk* glazba. Ime ovome glazbenom žanru nadjenulo je srpsko-crnogorski rock pjevač Antonije Pušić, poznat pod imenom Rambo Amadeus. Ovaj je žanr nastao u Srbiji krajem osamdesetih godina u valu modernizacije 'narodnog zvuka' koji je karakteriziralo uvođenje gitarskih dionica u (srpske) tradicionalne 'harmonikaške' melodije, u najširem mogućem smislu, ono što bi se moglo smatrati *turbofolkom* nastalo je

„postepenim ubacivanjem električnog i elektronskog zvuka, i popularnih zapadnih ritmova – od *rock* i *disko* glazbe, preko *acid jazz*-a i *hip hop*-a do *rap* i *dance* glazbe – u matricu 'novokomponirane narodne' glazbe“ (Radović 2010 : 140, prema: Ćirjaković 2004).

U knjizi *Narodnjaci i turbofolk u Hrvatskoj – Zašto ih (ne) volimo?* (2014) Aleksej Gotthardi Pavlovsky navodi kako je takva glazba pisana upravo za tinejdžere i mlade ljude do dvadeset i pet godina starosti. Takva vrsta glazbe kod mladih ima psihološki efekt na način da izazove ogroman nalet emocija, koji se često manifestira u gromoglasnom pjevanju, dizanju ruku, plakanju pa čak i razbijanju čaša. Tematika tih pjesama uglavnom je nesretna ljubav, strast,

⁹ Iz razgovora s mentoricom, muzikologinjom Katicom Burić Čenan.

¹⁰ Iako vidimo da se radi o glazbenicima bosanske i srpske provenijencije, stanovnici Kalničkoga kraja smatraju ih 'našima', domaćima.

prekid, upravo ono što mladi u tim godinama doživljavaju (ibid: 47). Te pjesme u kombinaciji sa alkoholom uspijevaju potaknuti određene spojeve u mozgu i dovesti do produkcije intenzivnih emocija. Nadalje, karakteristično za tu vrstu glazbe je praćenje svjetskih trendova u glazbi, uklapanje određenih elemenata i noviteta, pomoću čega taj žanr održava korak s vremenom i popularnom glazbom. No, ne samo s glazbom, već i načinom odijevanja, šminkom i načinom izvedbe pjesme na pozornici. Neki od predstavnika ove glazbe su: Ceca, Dara Bubamara, Seka Aleksić, MC Stojan, Mile Kitić i drugi.

4. GLAZBOVANJE U KALNIČKOM PRIGORJU

U ovom poglavlju pisat ću o onim glazbenim institucijama i manifestacijama koje su dio glazbenog života stanovnika ovoga kraja, a koje također neposredno svjedoče o glazbenoj kulturi zajednice. Pretpostavljam da dugogodišnje djelovanje pojedinih institucija, te učestalost i sadržaj glazbenih manifestacija, također imaju utjecaja na formiranje glazbenih preferencija stanovnika ovoga kraja.

4.1. Glazbene institucije

U svakodnevnom životu Križevčana, glazba je gotovo stalno prisutna, mada je oni nerijetko nisu niti svjesni. Šetajući gradom može se primijetiti da ljudi glazbu slušaju tijekom vožnje na posao, u trgovinama i kafićima, kada trče ili vježbaju, a slušaju je i kada odmaraju kod kuće, rade, kuhaju, pospremaju itd. Ljudi glazbu slušaju u gotovo svakoj prilici, što samo govori o tome koliko je glazba važna u njihovu životu.

4.1.1. Glazbena škola „Albert Štriga“ Križevci

Glavna glazbeno-obrazovna ustanova u Križevcima je Glazbena škola „Albert Štriga“ koja obrazuje mlade Prigorce od 1945. godine. Prva takva ustanova u gradu bila je osnovana 1813. godine pod nazivom Glazbeni zavod (*Musikverein* ili *Musices Institutum*), a od 1856. postoji Glazbena učiona koja kao poseban odjel djeluje unutar te ustanove. To je trajalo do 1888. godine od kada prestaje javno glazbeno obrazovanje. Ponovno počinje s radom 1945. osnutkom Križevačke glazbene škole, koja je 1970. preimenovana u Glazbenu školu Alberta Štrige,¹¹ i koja djeluje i dan danas. Glazbena škola nudi predškolski program, nastavu iz teorijskih glazbenih predmeta i poduke za čembalo, klavir, udaraljke, puhačke instrumente, solo pjevanje, gitaru, tamburu, gudačke instrumente i harmoniku.

4.1.2. Hrvatsko pjevačko društvo „Kalnik“

Hrvatsko pjevačko društvo Kalnik djeluje od 1900. godine, a društvo čini zbor od ženskih i muških pjevača amatera. Na njihovim službenim stranicama piše: „Postava pjevačica

¹¹ Glazbena škola „Albert Štriga“. URL: <https://glazbenaskolakrizevci.hr/o-nama/> (19/8/2020)

i pjevača bazira se na đacima, studentima i zaposlenim građanima, ljudima dobre volje i pozitivnog načina razmišljanja, koji svoje slobodno vrijeme odvajaju za pjesmu, a cilj je udruge prenošenje kulture grada Križevaca.¹² Zbor sudjeluje na brojnim večernjim koncertima i natjecanjima zborova, te se nalaze na vrhu hrvatskog amaterskog pjevanja. Često surađuju s katedralnim pjevačkim zborom „Križevci“, s kojim dijele dirigenta Ozrena Bogdanovića. Repertoar pjevačkog društva je raznolik, te se proteže u rasponu od ozbiljnijeg natjecateljskog repertoara do zabavnih, tematskih koncerata.

4.1.3. Katedralni pjevački zbor „Križevci“

Katedralni pjevački zbor Križevci je građanska udruga koja djeluje od 2009. godine pri Grkokatoličkoj katedrali Presvete Trojice. Kao što piše na njihovim stranicama, zbor je nastao iz želje za

„oživljavanjem stare križevačke tradicije odlaska građana na katoličke liturgije koje se služe bogatim bizantsko-slavenskim obredom, a upotpunjuju se isto tako bogatim pjevanjem napjeva crkvenog istoka. Time bi se vratio običaj koji su nekad Križevčani, osobito Gornjograđani, pretežno rimokatolici njegovali, odlazeći na grkokatoličke liturgije koje su i pjevali imajući nekad i pjevački zbor.“¹³

Zbor također sudjeluje na mnogobrojnim koncertima i natjecanjima zborova. Što se tiče repertoara, Katedralni zbor bavi se animiranjem svetih liturgija, osobito crkveno staroslavenske liturgije i sakralne glazbe.

4.1.4. Kulturno umjetničko društvo „Prigorec“ Sv. Petar Orehovec

Kulturno umjetničko društvo „Prigorec“ Sv. Petar Orehovec djeluje od 2009. godine s ciljem istraživanja i uvježbavanja plesova, običaja, govora i pjesama orehovečkog kraja kako bi se očuvala i proširila kulturna baština. Sastoje se od 25 članova, a djeluju u tri sekcije: tamburaška, pjevačka i plesačka. Često surađuju s KUD-om iz Križevaca u smislu posudbe članova i međusobne pomoći. Prema statutu cilj KUD-a je: „okupljanje zainteresiranih osoba radi njegovanja, očuvanja od zaborava narodnih pjesama, plesova, zavičajnog govora te

¹² Hrvatsko pjevačko društvo „Kalnik“. URL: <https://www.hpd-kalnik.hr/o-nama/> (30/9/2020)

¹³ Katedralni pjevački zbor „Križevci“. URL: <https://www.facebook.com/groups/258834900873447/> (23/7/2020)

narodnih običaja i etno baštine.“¹⁴ Redovno sudjeluju na susretima i smotrama folkloru u svrhu promoviranja kulture svog zavičaja.

4.1.5. Kulturno umjetničko društvo „Prigorje“ Križevci

Kulturno umjetničko društvo „Prigorje“ Križevci postoji od 2008. godine. Društvo se bavi očuvanjem i njegovanjem izvornog folkloru Kalničkog prigorja i Bilogore, što uključuje plesove, napjeve i običaje. Dijele se u tri sekcije: ženski vokalni sastav „Križevačke gospoje“, folklorni sastav i sekcija izrade narodnih nošnji. Ženski vokalni sastav „Križevačke gospoje“ dobio je naziv po ženskom sastavu iz 19. stoljeća, a njihov repertoar uključuje isključivo pučke pjesme Kalničkog prigorja i Bilogore.

„Društvo je tijekom dugog niza godina uspješno sudjelovalo na brojnim manifestacijama, a 2016. plasirali su se na državnu smotru pjevačkih sastava u Bjelovaru te državnu smotru izvornog folkloru u Koprivnici gdje su predstavljali Koprivničko-križevačku županiju između 14 izvornih skupina iz cijele Hrvatske, što do sada smatraju i svojim najvećim uspjehom.“¹⁵

Sl. 3. Ženski vokalni sastav „Križevačke gospoje“ (preuzeto sa službenih stranica KUD-a „Prigorje“)

¹⁴ Kulturno umjetničko društvo „Prigorec“ Sveti Petar Orehovec. URL: <https://www.kud-prigorec.hr/> (1/10/2020)

¹⁵ Kulturno umjetničko društvo „Prigorje“ Križevci. URL: <https://kud-prigorje.hr/> (1/10/2020)

4.1.6. „Radio Križevci“

Jedan od medija koji se koristi za slušanje glazbe je radio koji se danas nalazi u svakom kućanstvu. Grad Križevci ima vlastitu radio stanicu, te je ta stanica ujedno i najslušanija na ovom području. Gradski radio „Radio Križevci“ osnovan je 1966. godine i od tada informira i zabavlja Križevčane. Većinom ga sluša stanovništvo srednje i starije dobi iz ruralne okolice grada, ali i starije stanovništvo iz grada. *Ja slušam Križevce, najviše Banovinu. A moj sin, on je mlađi, on sluša Antenu kaj meni baš ne paše* – prema kazivanju S. D. iz Križevaca. Radio Križevci od velike je važnosti za starije stanovništvo iz razloga što tu mogu čuti razne informacije i obavijesti, dok se mlađi koriste internetom kako bi saznali važne informacije. Još jedna stvar zbog koje je jako važan je trgovina tzv. oglasi. *A zakaj slušam Križevce? Najviše radi oglasa. Tam čujem kaj se prodaje, kaj se kupuje i kakvo je stanje (na tržištu), da morem i ja prodati svoje pajceke* prema kazivanjima B. B. iz Đurđica. Drugi razlog zbog kojeg slušaju ovu radio stanicu je emisija *Želje i pozdravi*, emisija u kojoj građani javno izražavaju svoje dobre želje i sreću povodom važnih životnih događaja njihove obitelji i prijatelja. Pjesme koje se *naručuju* su uglavnom povezane s događajem koji je povod želji npr. za rođendan „Sretan ti rođendan“ od benda Fantomi, za vjenčanje „Dan vjenčanja“, „Danas majko ženiš svoga sina“, za krštenje „Tata kupi mi auto“ ali i ostale *narodno-zabavne* pjesme. U ovom kraju uobičajena je praksa da se nekoliko dana uoči svadbe *daju želje* na radio i niti jedni *svati* ne mogu proći bez toga. Želje obično daju mladenci koji svim gostima priželjkuju dobru zabavu u svatovima, te zahvaljuju svojim roditeljima na lijepom djetinjstvu i brizi, a kumovima na prijateljstvu. Roditelji, obitelj i kumovi priželjkuju mladencima sretan suživot, a ostalim svatovima da se dobro provesele. Dogodi se često da mladenci ne obavijeste neke članove obitelji da će se davati želje na radio pa se tada ti članovi znaju „naljutiti“ jer su oni htjeli dati želje. No, u većini slučajeva je to samo izlika, jer se zna da se uvijek daju želje bez obzira jesu li se mladenci tome isprva protivili. Ostale radio stanice koje stanovnici ovog područja slušaju su Narodni Radio, Radio Televizija Banovina, Radio Vrbovec, Super Radio, Antena Zagreb, Otvoreni Radio. Najpopularnija među mladima je zagrebačka radio stanica Extra FM i Antena Zagreb.

4.2. Glazbene manifestacije

Glavni glazbeni događaji koji okupljaju stanovnike Križevačkog prigorja su *Križevačko veliko spravišće* i festival *Zlatne note*. Glazbeni događaji upotpunjuju život stanovništva ovog kraja i čine ga dinamičnijim.

4.2.1. *Križevačko Veliko Spravišće*

Križevačko Veliko Spravišće glavna je i najpoznatija manifestacija grada Križevca. *Križevačko Veliko Spravišće* ili *Spravišće* je trodnevna kulturno-povijesna turistička manifestacija koja se održava svake godine sredinom lipnja. Ova tradicijska manifestacija organizira se već pedeset godina u centru grada, a temelji se na *Križevačkim statutima* tj. pravilima lijepog ponašanja za stolom i u društvu, i na legendi o pomirbi „kalničkih šljivara“ i „križevačkih purgera“.

Manifestacija obuhvaća razna događanja kao što su: povijesna predstava o pomirbi, koncerti, lunapark, likovne izložbe u organizaciji Križevačkog likovnog kruga i Gradskog muzeja Križevci, nastupi kulturno umjetničkih društava, sportski sadržaji (nogometni i košarkaški turniri, biciklijada, nastup mažoretkinja, igre starih sportova), predstave, gastronomski sadržaji, natjecanja u kuhanju, izložba vina i vinska druženja po *Križevačkim statutima*, sajam antikviteta i starih zanata i sl. Događaji koji okupljaju najviše ljudi su večernji koncerti na kojima nastupaju raznovrsni popularni hrvatski glazbeni sastavi i pjevači (Opća opasnost, Željko Bebek, Maja Šuput) s ciljem da se privuče publika svih generacija ali i pripomogne turizmu grada.

Spravišće je za mene oduvijek bilo uzbudljivo. Kao dijete voljela sam ići u lunapark, jesti šećernu vunu i posjećivati izložbu životinja. I danas se veselim manifestaciji - druženjima, koncertima ali i zbog susreta s tradicijskim običajima koji me vraćaju u djetinjstvo. Također, sada shvaćam značaj ove manifestacije za svoj kraj i reprezentaciju njegove kulture, pa me i želja da saznam nešto novo potiče na posjećivanje manifestacije. Ove se godine zbog novonastale situacije *Križevačko Veliko Spravišće* trebalo održavati samo jedan dan, 4. srpnja 2020., ali je iz preventivnih razloga i to odgođeno.

4.2.1.1. *Križevački statuti*

Križevački statuti pravila su lijepog ponašanja za stolom. Pisani su na kajkavici kakva se nekad govorila u ovim krajevima, a od koje su danas ostali samo tragovi. Još uvijek je u svakodnevnom govoru koristi samo starije stanovništvo, dok je mlađe stanovništvo djelomično upoznato s tim rječnikom i koristi ga samo u svrhu šale i zabave. U *statutima* se glazba spominje u tri *regule* (pravila). Pravilo pod brojem 15. u kojem piše da se u *pajdašiji* (društvu) mora imenovati *popevač* (pjevač) koji će biti odgovoran za glazbu i pjevanje. Pravilo pod brojem 19. određuje da je dužnost *popevača* voditi svaku pjesmu koju odredi *oberfiškuš* (desna ruka stoloravnatelja), te da tu dužnost može obavljati i ženski član *pajdašije*. Dok pravilo broj 47. naglašava da se nikoga u *pajdašiji* ne smije izostaviti i svakome se mora nazdraviti, te određuje da se posebno mora nazdraviti domovini, bratstvu i kućedomaćinu. Kod nazdravljanja domovini mora se otpjevati prigodna domorodna pjesma, a kod ostalih, *nazdravica* (zdravica) pjesme biraju *oberfiškuš* i *popevač*.

Sl. 4. Večernji koncert na *Križevačkom Velikom Spravišću* (preuzeto sa portala Križevci.info)

4.2.2. Zlatne note

Zlatne note festival je zabavne glazbe, koji se prvi put održao 2006. godine u sklopu Gospodarskog i obrtničkog sajma u Križevcima. Ali festival nije zaživio do 2013. kada se prvi put zasebno održao i nastavio održavati do 2018. godine. Cilj festivala je promocija novo-komponiranih zabavnih pjesama, autora, izvođača te kantautora iz Hrvatske i šire, a koji nisu u mogućnosti ispuniti uvjete, uglavnom financijske, za samo-promoviranje i nastupe na većim i poznatijim festivalima. Novac prikupljen od prodaje ulaznica doniran je u humanitarne svrhe. Inicijator i umjetnički organizator festivala je križevački pjevač Boris Plak.¹⁶

4.3. Privatne proslave i zabave

U ovom dijelu poglavlja govorit ću o onim događajima koji su dio svakodnevnoga života svih žitelja, npr. proslave rođendana, godišnjica, krstitki, vjenčanja, matura, zabava povodom obljetnica, svetkovina, skupština itd. Velik dio prigorskog stanovništva uključen je u lokalna društva, npr. lovačka ili vatrogasna, ribička, ili nogometne klubove, itd. koja redovito organiziraju godišnje skupštine, natjecanja i zabave koje, naravno, ne mogu proći bez glazbe. Glazba je glavni dio svih ovih događanja, oko nje se, kako bi rekli, *sve vrti*. Prije svakog takvog događaja ljudi iz zajednice i okolice međusobno razgovaraju o tome tko će sve svirati, sviđa li im se to, nagađaju koliko će ljudi doći na taj događaj, te kakva će biti atmosfera.

Ovisno o broju ljudi bira se hoće li biti *živa* glazba ili ne. Ako na proslavi neće biti puno ljudi (oko tridesetak) tada se pušta glazba preko radija ili netko od mladih pušta glazbu preko mobitela ili *laptopa*, a bilo je i slučajeva da se pusti glazba u autu i otvori prtljažnik. Kada se radi o glazbi, ljudi su jako snalažljivi. Tako je npr. na jednom krstikama napravljen instrument *bajs* od kante na kojoj se probušila rupa u dnu, a kroz koju su provukli komad špage. Za kantu se, potom, učvrstio drveni štap na čiji se gornji dio spojila špaga. Uz pomoć napete špage, proizvodio se zvuk, odnosno, svirka.

Ako će na proslavi biti više od pedesetak ljudi tada je velika vjerojatnost da će ljudi angažirati glazbeni sastav. Iako se najčešće angažiraju sastavi koji izvode *narodno-zabavne* pjesme, mlađi naraštaji nerijetko angažiraju i DJ-a, *rock* sastav i slično, misleći na svoj ukus glazbe i

¹⁶Facebook stranica Zlatnih nota. URL: <https://www.facebook.com/pages/category/Organization/Zlatne-Note-Kri%C5%BEevci-Festival-zabavne-glazbe-264449650342302/> (19/8/2020)

zanemarujući ukus drugih ljudi na proslavi. U takvim slučajevima, stariji se žitelji nerijetko žale na glazbu govoreći da *nije baš nešto*, da *nije to glazba za ples i zabavu*.

Tijekom privatnih proslava ljudi angažiraju glazbeni sastav prema dvama kriterijima: cijena i kvaliteta. Što popularniji i kvalitetniji sastav, to je veća cijena za njihov angažman. Glazbeni sastavi sastoje se od tri do pet članova, a uobičajeni instrumenti kojima se sastavi na ovom području koriste su harmonika, klavijature, bubnjevi i električna gitara, ponegdje i violina. Sastavi najčešće imaju jednog glavnog vokala i nekoliko pratećih. Članovi tih sastava uglavnom su glazbeni amateri koji su naučili svirati *po sluhu*, ali postoje i oni koji su pohađali glazbenu školu. Sviranje u takvim bendovima nije im glavni izvor zarade, te tijekom tjedna rade kao zaposlenici u tvrtkama, dok vikendima *tamburaju*.

Sl. 5. Svadba u Cepidlaku (19.9.2020., snimila Nikolina Benjak)

Na repertoaru ovih sastava uglavnom su *narodno-zabavne* pjesme i takvi sastavi su najbrojniji u ovom kraju. Neki od takvih sastava su: Max 5, Pirati, Mix Band, Grupa San, itd. Glazbeni sastav koji će svirati na zabavi bira se prema poznanstvima, kvaliteti sviranja i cijeni nastupa.

Gledamo uvijek da što bolje prođemo s novcima, ako poznamo nekoga iz benda onda nam možda i spusti cijenu. Ali i da bend dobro svira, da nam zabava ne završi u 12 nego da traje do 4 ujutro tak da i više pijaće prodamo i da se uspijemo pokriti z novcima (prema kazivanju D. C., tajnice dobrovoljnog vatrogasnog društva Đurđić).

Gotovo sve vrste glazbe uključuju pjevanje i to je jedan od jako važnih čimbenika o kojem ovisi hoće li se glazbeni sastav svidjeti ljudima ili ne. Bitna je boja glasa, intonacija, način izvedbe...

Kada publika odobrava nekog pjevača, kaže da *lepo pjeva/popeva*, a kada odobravaju glazbeni sastav onda kaže da *dobro igraju/sviraju*.

U kolovozu, ove godine, putovala sam (hodočastila) autobusom u svetište Marije Božje Trsatske u Trsat. S obzirom da je to bilo s *farom* (župom) tijekom puta se većinu vremena molilo i pjevalo crkvene pjesme. Na povratku je jedan stariji čovjek izvadio harmoniku te počeo svirati i pjevati *crkvene*¹⁷ pjesme, a potom je krenuo na *narodne*. Nekoliko ljudi mu se pridružilo u pjevanju te su došetali do njegovog sjedišta, dok su ostali pjevali s mjesta. Tijekom pjevanja radio je izmjene u tekstu koje su bile prigodne situaciji (putovanje na more, vožnja autobusom) i ubacivao pošalice, birao pjesme kako bi provocirao neke od prisutnih (ako se u pjesmi spominje njihovo ime, zanimanje i sl.) ili svirao po narudžbama (zahtjevima) drugih putnika. Ono što sam primijetila je da su ljudi postali više uključeni nakon što se promijenio žanr pjesme. Sudjelovali su u biranju pjesama i više je ljudi počelo pjevati, što je doprinijelo i ugodnijoj atmosferi u autobusu. A svećenik, kojem je ovo bilo zadnje hodočašće prije umirovljenja, izjavio je: *Dragec, ti pjevaš pjesme moje mladosti*.

4.4. Što se sluša u noćnim provodima?

Tijekom mog srednjoškolskog obrazovanja, glazba koju su mladi u mom okruženju slušali bila je *turbofolk* glazba tzv. *cajke*. Nakon srednje škole otišla sam studirati u drugi grad i kada bih se vraćala kući primjećivala bih određenu promjenu i implementaciju *narodno-zabavne* glazbe i one s elementima *rap*-a, u noćni život mladih. Po završetku mog studiranja upravo je ta glazba postala dominantnija, a *cajke* su 'pale u drugi plan'. Ta nova *turbofolk* glazba s *rap* elementima, meni ne odgovara i nerijetko budem nostalgična za mlađim danima i uživanju u starijim pjesmama ovoga žanra. Prema kazivanju A. K. iz Zamladinca: *Cajke u naše vreme su mi bile puno bolje od ovih novih* – Što me uvijek podsjeti na starije ljude koji govore isto za pjesme iz njihove mladosti.

U većini lokala i noćnom klubu (*disko*) u Križevcima pušta se *turbofolk* ili *narodno-zabavna* glazba. Ipak postoji nekoliko kafića u kojima svira strana *pop* glazba i nekoliko mjesta u kojima svira *rock* glazba. Uočila sam da grupe mladih koje preferiraju *turbofolk* glazbu nikada neće ući u kafić u kojem svira *rock* i suprotno, upravo zbog segregacije prostora; taj prostor im je odbojan, neprivačlan i u njemu se nikada neće osjećati ugodno. Stoga, kada zamišljaju prostor

¹⁷ Crkvena glazba ili vjerska glazba označava sve oblike glazbe koji prate kršćansku liturgiju. (Hrvatska Enciklopedija. URL: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=12743> (25/8/2020))

za izlazak, osobe koje preferiraju određenu vrstu glazbe pomisle na mjesta povezana s tom vrstom glazbe. Dok se u većini mjesta za izlazak u ruralnim sredinama u tzv. *birtijama* uglavnom pušta *narodno-zabavna* glazba, a ponekad *turbofolk*. Diferencijacija između sela i grada očituje se u tomu da mladi iz ruralnih područja izlaze gotovo isključivo na mjesta u kojima se pušta *narodna* glazba i *turbofolk*, dok mladi iz grada izlaze svugdje, ovisno o tome preferiraju li *turbofolk* ili ne. Iako postoji i neka vrsta „glavnih“ mjesta za izlaske (u to spada noćni klub Downtown tzv. disko) i tu se često nađu i oni koji takvu glazbu ne slušaju ili ne žele priznati da ju slušaju. U disku često budu koncerti uživo npr. poznatih *turbofolk* pjevača (MC Stojan, Relja Popović, Sandra Afrika) ili onih *narodno-zabavnih* (TS Ledina, Druga dimenzija, Max 5, Grupa San) što još više privlači mlade.

4.5. Glazba za vrijeme rada

U ranija vremena, prije pedesetak godina, pjevanje za vrijeme rada bilo je nešto sasvim uobičajeno. Prema kazivanju mog sugovornika Z. B. iz Đurđica: *Pjevalo se kod košenja šenice, branja kuruze, zmetanja kuruze, okopavanja krumpira i svega kaj se delalo u polju a i doma.* Pjesme koje su se pjevale bile su vezane uz posao koji se radio; kad bi se okopavao vinograd pjevali bi pjesme vezane za vinograd, kod okopavanja kukuruza pjesme vezane za kukuruz itd. *A pjevale su se i zagorske pjesme 'Zagorski sam veseljak', 'Veselo veselo Zagorci'* (ibid.). S vremenom se to prestalo prakticirati, a prema kazivanju M. K. iz Đurđica: *Posle dok bi neko tak počel pjevati proglasili bi ga da je lud.* U današnje vrijeme, to se više ne prakticira. Danas, kada se nešto radi, pusti se glazba preko radija ili ljudi jednostavno razgovaraju. Ukoliko je netko veliki ljubitelj glazbe, taj započne pjevati neku pjesmu, no to je danas rijetkost. Naime, danas nema velikih skupnih radova. Ona kućanstva koja imaju mnogo posla uglavnom posjeduju strojeve koji im olakšavaju posao i nisu im potrebni dodatni radnici. Dok iz onih kućanstava koja imaju manje, posao odrade ili ukućani sami ili uz pomoć nekoliko članova uže obitelji ili susjeda. U vrbovečkom kraju, odakle je moj momak, poslije takvih većih radova pravi se večera za cijele obitelji u susjedstvu, iako je samo jedan član bio *za težaka* (u ispomoći), a nerijetko te večere završe feštom. No, u ovome kraju to nije običaj; poslije večere *težaki* se zapute svojim kućama.

5. GLAZBENE PREFERENCIJE STANOVNIŠTVA KALNIČKOG PRIGORJA

U ovome će poglavlju biti riječi o glazbenim preferencijama i ukusu stanovnika kalničkog područja. Stanovništvo je podijeljeno prema dobi na mlađe, zrelo i starije stanovništvo, a prema mjestu prebivanja na gradsko i ruralno stanovništvo. U razdoblju od 20.7.2020. do 31.7.2020. provodila sam intervjue sa svojim kazivačima. Razgovarala sam s ukupno 15 osoba, s tim da sam, pošto se radi o duljem periodu kojeg sam provela u rodnom kraju (zbog pandemije), razgovarala i neobavezno s mnogim ljudima. Moji kazivači pripadnici su svih dobnih skupina ali i stanovnici gradskog i ruralnog područja. Naime, nastojala sam obuhvatiti sve dobne skupine kako bi dobila što širu sliku glazbenih preferencija stanovnika ovog područja. Moji kazivači nisu bili pretjerano susretljivi i nevoljko su pristajali na intervju (govorili bi: „a ne znam ti ja baš o tome“, „pitaj nekog drugog“ ili „pitaj nekog starijeg ko to bolje zna“). Intervjue sam provodila u svojoj kući (sa kazivačima iz mog sela) i u mirnijim kafićima u Križevcima (sa kazivačima iz grada i okolnih sela). Većina kazivača bila je napeta i neraspoložena za razgovor, te sam morala izvlačiti odgovore iz njih. Dosta njih odgovaralo bi kratkim odgovorima nakon kojih bi nastala neugodna tišina. Nitko od mojih kazivača nije glazbeno obrazovan, ali sam razgovarala s jednim glazbenikom amaterom.

5.1. Glazbene preferencije starijeg stanovništva

Starijim stanovništvom smatram ljude koji su navršili pedeset godina na više. Na pitanje o tome vole li slušati glazbu, svi (uključujući i zrelo i mlađe stanovništvo) odgovaraju potvrdno. Neki je slušaju povremeno, što znači ne svaki dan, dok je većina sluša svakodnevno. Glavni medij koji koriste za slušanje glazbe je radio, a radio stanice koje preferiraju su one lokalne poput radija Križevci i radija Vrbovec, iako neki preferiraju i radio Banovinu, koprivnički Super radio i Narodni radio. Na nekoliko lokalnih radija (Križevci, Vrbovec, Super radio) uglavnom se puštaju *narodne* pjesme, a nešto manje i novija *pop* glazba. Na radio Banovini puštaju se isključivo *narodne* pjesme. Ali loš signal za udaljenije stanice predstavlja problem, prema kazivanju LJ. B. iz Prikraja: *Volim slušati i Banovinu, ali retko kad ima signala pa onda slušam ove kaj lovi; Križevce ili Vrbovec*. Starije stanovništvo iz Grada, koje je obrazovanije i koje preferira *stranu* glazbu sluša zagrebački radio Antenu ili Narodni radio. Na Narodnom radiju i

Anteni Zagreb pušta se uglavnom domaća *pop*,¹⁸ *rock*,¹⁹ *ex yu*,²⁰ *zabavna*,²¹ *hip hop*,²² *funk*²³ i *klapska*²⁴ glazba, s tim da se na Anteni Zagreb pušta većinom strana glazba.

Nadalje, u stavu starijeg stanovništva prema stranoj glazbi i novijim oblicima glazbe očituje se njihova konzervativnost i sklonost tradiciji. Prema kazivanju M. S. iz Križevaca: *Ne sviđa mi se to kaj mladi danas slušaju, to su same gluposti. Samo pjevaju o seksu, drogi i tim glupostima. Pjesme kakve smo mi slušali kao mladi, to su bile pjesme.*

Ruralno stanovništvo uglavnom je manje obrazovano, bavi se poljoprivredom i jednostavnim zanimanjima,²⁵ dok je gradsko stanovništvo uglavnom bolje obrazovano i bavi se raznim djelatnostima. Obrazovanje se, u svim dobnim skupinama pokazalo kao jedan od mogućih čimbenika koji utječu na glazbene preferencije. Obrazovanije stanovništvo, iz gradske kao i ruralne sredine, pokazalo je otvorenost prema stranom i drugačijem, te većina njih preferira stranu glazbu i neke od nekonvencionalnih žanrova.²⁶ Manje obrazovano stanovništvo pokazalo je tendenciju prema vlastitom ali i odbacivanje drugačijeg, te prihvaćanje 'našeg'. Većina ove populacije, zapravo, preferira *narodno-zabavnu* glazbu i konvencionalne žanrove.²⁷

5.2. Glazbene preferencije zrelog stanovništva

Zrelim stanovništvom smatram ljude u dobi od trideset do pedeset godina. Većina stanovnika ove dobi radio sluša svakodnevno, a preferirane radio stanice za one iz ruralnih područja su Radio Križevci i radio Vrbovec, dok su za one iz Grada preferirane radio stanice Narodni radio i Antena Zagreb. *Ja uopće ne slušam Križevce, Narodni mi je nekak najbolji, imaju najbolje pjesme* prema kazivanju A. P. iz Križevaca. *Slušam Križevce jel čujem prognozu i vesti tam, oglase, nekad su mi pjesme dobre ali najbolje pjesme su mi na Vrbovcu* (Z. B. iz Đurđica).

Na izbor radio stanice utječe još nekoliko čimbenika kao što su lokalne vijesti i lokalna vremenska prognoza, oglasi, te želje i pozdravi. „*Slušam Križevce da čujem vesti i vreme kakvo*

¹⁸ Glavni predstavnici su Tony Cetinski, Massimo, Nina Badrić, Novi Fosili.

¹⁹ Glavni predstavnici su Psihomodo Pop, Hladno Pivo, Parni Valjak, Crvena Jabuka.

²⁰ Glavni predstavnici su Azra, Bijelo Dugme, Bajaga, EKV.

²¹ Glavni predstavnici su Magazin, Jole, Mišo Kovač.

²² Glavni predstavnici su TBF, Elemental.

²³ Glavni predstavnici su Dino Dvornik, Soul Fingers.

²⁴ Glavni predstavnici su Cambi, Maslina, Maestral.

²⁵ Npr. zidari, tesari, soboslikari.

²⁶ Sve ono što nije konvencionalno u ovome kraju. To znači sve što nije narodni, zabavni ili pop žanr.

²⁷ Pod ovim pojmom svrstavam narodni, zabavni i pop žanr.

bude, to je bitno za nas poljoprivrednike da znamo kakvo bu vreme, da si splaniramo kaj bumo kad delali. Kad sam u traktoru kad oram, prigrnjam... onda slušam Banovinu. Jer su vesele pjesme“ prema kazivanju T. K. iz Bukovja. Nadalje, M. B. iz Đurđica ima druge razloge „*Slušam (Križevce) zato kaj me zanimaju oglasi kad i ja prodajem prek radija, i želje su mi dobre, lepe pjesme naručivaju za mladence, rođendane, krstitke, najviše za vjenčanje.*“

Neki slušaju glazbu preko mobitela ili CD-a, ali većina kaže kako nema vremena za slušanje glazbe. Stanovništvo iz ruralnog područja preferira *narodno-zabavnu* glazbu, dok stanovništvo iz grada uz *narodno-zabavnu* glazbu preferira i strani *pop*, te *rock* pjesme. Što se tiče izlazaka, ova dobna skupina rijetko izlazi, a kada izađu, to bude najčešće prilikom manifestacije *Križevačko Veliko Spravišće* ili povodom zabava u lokalnim društvima (vatrogasno, lovačko) i slično.

Nadalje, stanovništvo čije su preferencije ograničene samo na *narodno-zabavni* žanr uglavnom je slabije obrazovano ili dolazi iz ruralnih područja te njihov stav prema stranoj glazbi izražava neprihvatanje svega što oni ne razumiju, što je različito i što nije iz njihova vremena. Prema kazivanju M. B. iz Đurđica, koja na pitanje zašto ne voli stranu glazbu kaže: *Zato kaj ne razmem ništ, ni kaj pjeva ni muziku. Štoviše, tijekom mog puberteta, dok bi slušala stranu glazbu, majka bi mi znala reći: Smanji te luđake ili Kaj slušaš te luđake?.* Ovo nazivanje pjevača stranih pjesama 'luđacima' zajedno sa ovim tvrdnjama upućuje na etnocentrizam; visoku netoleranciju i odbacivanje svega što je novo, strano i drugačije i ograničavanje samo na ono što je 'naše' i poznato. U prilog tome govori i nedopuštanje djeci da slušaju određenu vrstu glazbe. Prema kazivanju A. P. iz Križevaca: *Moj Dominik ne bude slušal cajke. Ja sam mu to zabranila i ne dam mu.*

5.3. Glazbene preferencije mlađeg stanovništva

Pod mlađe stanovništvo svrstala sam stanovništvo u dobi od šesnaest do trideset godina. U ovoj skupini ljudi, situacija je mnogo kompleksnija jer mlađe generacije imaju veći pritek informacija zbog visoke stope involviranosti tehnologije i medija u njihovim životima. Te stoga postoji velik broj mladih koji slušaju različite žanrove iako ih jedan gotovo sve povezuje.

Glazbene preferencije mladih iz ruralnih područja uvjetovane su okruženjem u kojem su odrasli. Mladi iz takvih područja više cijene tradiciju i običaje pa se tako i njihove glazbene preferencije podudaraju sa time, te tako većina njih preferira *narodno-zabavu* glazbu i

turbofolk. Prema kazivanju E. R. iz Dedine: *Najdraža stanica mi je Extra FM* ²⁸ *ali slabo lovi kod nas, onda slušam muziku prek USB-a ili prek mobitela. Narodno i cajke slušam, to mi je najbolje*. Izuzetak su mlađi od 20 godina koji preferiraju *turbofolk*, *hip hop*, *rap* te *strane rock* i *pop* pjesme i izvođače. Prema kazivanjima T. K. iz Đurđica: *Volim slušati stranu muziku, ovo naše mi je nekak dosadilo, to sam slušala dok sam bila mala. Dok idemo van tam slušamo cajke, a na zabavama se sluša narodna muzika*.

Mladi iz grada imaju raznovrsne preferencije u koje spadaju: *turbofolk*, *narodna glazba*, *domaći* i *strani pop*, *metal*, *tehno*²⁹, *ex-yu*, *punk*. Prema kazivanju D. M. iz Križevaca: *Izlazim na mjesta gdi nema cajki, s takvim društvom se družim, ali kad upadnem u drugačije društvo onda odemo u disko jer su svi u disku. Ne podnosim to, ja sam 'punker' i meni je draži punk i rock*. Ima mladih koji svakodnevno i isključivo slušaju *strano*, neki povremeno, dok neki gotovo nikada osim ako se nađu u takvom društvu. Velika je razlika između preferencije mladih iz grada i mladih iz ruralnih područja. Ta razlika može se vidjeti kada se grupe mladih okupe kako bi zajedno pili i zabavljali se. Prema kazivanju M. P. iz Križevaca: *Kad se okupimo u parku slušamo rock, metal i tehno kaj i inače slušamo. Moj dečko uzme zvučnik i on pušta muziku preko mobitela*. Dok prema kazivanju V. L. iz Kostanjevca: *„Dojdemo svi na igralište i neko pusti muziku na mobitel. Narodnu muziku i cajke puštaju, to svi slušamo i onda pijemo i zezamo se, pjevamo i tak*. Svoje sugovornike nisam upitala kako izgleda odabir i mijenjanje pjesama kod takvih okupljanja, ali znam iz iskustva. Onaj tko pusti glazbu je uvijek najotvorenija osoba u društvu i ta osoba zna kakvu glazbu svi žele slušati. Uglavnom mijenja pjesmu po pjesmu, pa kada mu dosadi pusti *playlistu* na mobitelu ili mrežnoj stranici *youtube*, zatim ako nekome ne odgovara neka pjesma tada ga pita da ju promjeni ili pusti neku po njegovoj/njezinoj želji. Često se počnu drugi ubacivati sa svojim željama i počinju pjevati. Nerijetko se izlazi iz žanra kojim se započelo pa se pusti i poneka strana (*rap* ili *pop*) pjesma, ali se uglavnom vrati na žanr kojim se započelo jer je to uglavnom žanr koji većina preferira.

Određeni dio mladih nastoji živjeti načinom života koji je u skladu s glazbom koju slušaju. Prema kazivanju D. M. iz Križevaca, koji sebe smatra 'punkerom', sluša *punk*, *strani*, *domaći* i *ex-yu rock*, te *tehno*: *Ja sam uvijek bio drugačiji, nikad se nisam uklapao, nosil sam dugu kosu, marte, delal sranja i svi su govorili da nisam normalan. Ja sam fabrička greška generacije*. No danas se više tako ne oblači i izgleda sasvim prosječno. Na pitanje zašto i kako je došlo do te promjene odgovara: *Odrasteš, moraš delat negde a ko bu te uzet takvog, kužiš, pa se unormališ*

²⁸ Extra FM zagrebačka je radio stanica na kojoj se pušta *turbofolk* glazba.

²⁹ Tehno je elektronska plesna glazba čiji su predstavnici: Prodigy, Depeche Mode, Moby.

ali to ostaje u tebi. Moja druga kazivačica koja je ranije preferirala *turbofolk* i puno izlazila se danas posvetila vjeri i živi u skladu s time pa tako i sluša takvu glazbu. Prema kazivanjima A. K. iz Zamladinca: *U zadnje vreme slušam kršćansku glazbu, to me inspirira i motivira. Imamo CD u autu koji Marko uvijek sluša, a sad sam počela i ja. Draže mi je to nego cajke.* Ali kaže kako najviše preferira slušati *domoljubnu*³⁰ glazbu: *Kad slušam domoljubne pjesme osjećam se dobro. Thompson mi je bil nekak uvijek najbolji pjevač. Cajke slušam samo kad čistim, ali više ne baš, prešla sam na kršćansku glazbu jer se bolje osjećam duhovno* (ibid.). U skladu s time vodi računa o tome da se pristojno odijeva, da ne psuje, nema nikakvih poroka, da oprašta i voli ljude oko sebe. Razlog zbog kojeg više ne preferira *turbofolk* navodi: *Pa ne sviđa mi se to više, nema mi baš smisla i ne čini mi se da vodi na dobro. Mislim kad se radi o drogi, alkoholu, izlascima i sam to* (ibid.).

To nas dovodi i do pitanja o promjeni glazbenih preferencija kroz vrijeme. Većina mojih ispitanika kaže da su se njihove glazbene preferencije promijenile kroz vrijeme, kako su počeli imati sve više obaveza i manje izlaziti. Prema kazivanju N. L. iz Svete Helene: *Prije sam slušala strano, od srednje cajke i narodno, sad slušam kaj stignem. Ali kad si sama pustim nekaj na mobitelu onda su cajke.* Prema kazivanju V. V. iz Križevaca: *Sad slušam ono kaj puštaju na radiju, takve pjesme su mi dobre. Najviše slušam Narodni radio gdi puštaju zabavne pjesme: Lanu Jurčević, Gibbonija, Tonija Cetinskog. Dok sam nedje onda slušam kaj se tam sluša, svejedno mi je, ja mogu bilo kaj slušat osim tih cajki, njih baš ne volim.*

Također, i moj vlastiti glazbeni ukus mijenjao se vremenom s promjenama stila života. Kada sam bila srednjoškolka slušala sam *turbofolk*, a kasnije (kao studentica) počela sam slušati i *pop* pjesme (uglavnom s radija). Ipak, i danas dok npr. čistim po kući, slušam *turbofolk*. Nekako me taj njihov ritam pokreće i podiže mi raspoloženje. Svoj glazbeni ukus mogla bih nazvati raznolikim, jer često o mom raspoloženju ovisi kakva mi glazba odgovara u tom trenutku; ipak najčešće slušam *ex-yu* glazbu, te povremeno domaći ili strani *rock*, ponekad strani *pop*, *reggaeton*³¹ ili *hip hop*. Na raznolikost mog glazbenog repertoara velik utjecaj imala je tehnologija, točnije televizija. Gledajući razne tv serije i filmove, u svojim formativnim tinejdžerskim godinama, upoznala sam se sa drugačijim žanrovima koji su me se dojmili i što je dovelo do faza u kojima sam preferirala različite vrste glazbe.

³⁰ Predstavnicu domoljubne glazbe kod nas su Marko Perković Thompson i Miroslav Škoro.

³¹ Reggaeton je glazbeni žanr iz Puerto Rica koji kombinira ritam reggae glazbe sa hip hopom i uključuje repanje na španjolskom. Najpopularnija pjesma ovog žanra je „Despacito“ koja je 2017. postala hit u cijelome svijetu. (Dostupno na: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/reggaeton> Pristupljeno: 10/10/2020)

6. RASPRAVA

U ovome poglavlju raspravlja se o određenim fenomenima koje sam susrela i primijetila tijekom i nakon svog istraživanja. Prvi problem s kojim sam se susrela na početku pisanja ovoga rada bilo je definiranje terena. Razlog tomu je što ovo područje nije službena regija te ga ljudi proizvoljno razdjeljuju pa ima više naziva za to područje. Stoga sam ga podijelila onako kako ga je i Nikola Žulj podijelio u svojoj monografiji Križevci i Kalničko prigorje, te smatram da bi se većina stanovnika ovoga kraja složila s tom podjelom. Drugi problem nastao je prilikom izlaska na teren zbog iznenadne epidemiološke situacije, odnosno, korona virusa. Ljudima je savjetovano da ostanu kod kuće i imaju što manje kontakata s ljudima pa su neki odgađali ili odbili intervju. Stariji ljudi smatraju se ugroženom skupinom i neki su mi izašli u susret, ali primijetila sam dozu straha od moguće zaraze. Štoviše, zbog korona virusa jedno su vrijeme bili zatvoreni kafići, dućani, škole i sve neophodno za život, no kasnije se sve otvorilo ali uz određene uvjete. Slijedeći problem bila je terminologija koja je dosta kompleksna, ali smatram da sam uspjela obuhvatiti glavne odrednice pojmova koje ih definiraju i razlikuju.

Prema prikupljenoj građi razabire se da je dominantan glazbeni žanr ovog područja *narodno-zabavni* žanr. Taj žanr bi se moglo nazvati tradicionalnim žanrom jer se takva vrsta glazbe podrazumijeva i svira u gotovo svim prilikama. To potvrđuje kazivanje T.K. iz Đurđica: *Dok idemo van tam slušamo cajke, a na zabavama se sluša narodna muzika*. Smatram kako je glavni čimbenik koji utječe na glazbene preferencije utjecaj starije generacije, tj. izloženost određenoj vrsti glazbe od ranog djetinjstva. Kada smo izloženi nečemu naša osjetila se počinju prilagođavati tome; u psihologiji se taj pojam naziva *osjetilna adaptacija*,³² te se s vremenom naviknemo na tu stvar. I sama sam odrasla u ruralnoj sredini i kao dijete nisam znala da postoji drugačija vrsta glazbe, nisam niti obraćala pažnju na druge oblike, sve mi je bila *narodna* glazba, jer su ljudi oko mene samo i spominjali *narodnu* glazbu. Ta određena vrsta izolacije dovela je do toga da preferiram tu vrstu glazbe, a kasnije su mi moji vršnjaci iz Križevaca, te tehnologija i mediji ukazali na druge oblike glazbe, koji mi se u početku nisu dopadali. S vremenom sam počela slušati i preferirati i drugačiju glazbu.

³² Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Osjeti> Pristupljeno: 12/10/2020.

Pod pojmom *strana glazba* često se misli na pjesme na engleskom jeziku iako to uključuje i pjesme na bilo kojem drugom jeziku koji nije hrvatski. S obzirom da starije generacije iz ruralnih područja nisu u kontaktu sa engleskim jezikom niti ga razumiju, često ne slušaju tu glazbu ili im ne paše, izuzev obrazovanijeg stanovništva koje sluša stranu glazbu. Mlađe generacije slušaju i koriste engleski jezik gotovo svakodnevno, pa tako i glazbu. Često bih prilikom pitanja starijih sugovornika o tome kakvu glazbu preferiraju dobila odgovor 'našu muziku'. Pod tim pojmom misli se na glazbu *narodno-zabavnog* žanra, a zanimljivo je samo korištenje izraza 'naše' koje dovodi do dihotomije: naše – drugačije/tuđe/strano. Taj izraz je zanimljiv iz još jednog razloga; kada govore 'naše' misli se na 'zajedničko' - ono što pripada cijeloj zajednici. To označuje da je upravo to glazba koja se sluša u tome kraju i koju svi smatraju svojom; glazba koja ih definira i koja ih razlikuje od drugih. Takvim definiranjem glazbe oni oblikuju svoj identitet, identificiraju se sa zajednicom s kojom dijele glazbene i kulturne vrijednosti i tradiciju.

Nadalje, zanimljivo je kako *turbofolk* glazba unatoč svim kritikama, neodobravanjima i stigmatizaciji ostaje široko popularna među mladom populacijom. Mnogo puta mi se dogodilo da bi upoznala neke nove ljude iz različitih krajeva Hrvatske, a na pitanje o vrsti glazbe koju slušaju, odgovorili bi *strano* ili *zabavno*. Međutim, kako bi zabava (*partijanje*) odmicalo, oni bi slušali (ili puštali) *cajke*. Prvotno bi me to šokiralo ali tada sam shvatila ogromnu raširenost stigmatizacije i stereotipizacije o toj glazbi, te njihove posljedice. Osobno, i meni samoj je mnogo puta bilo nelagodno priznati da slušam *turbofolk*, osobito ljudima koji slušaju *rock*, *tehno* i slično, a koji su okorjeli mrzitelji te vrste glazbe, neki toliko da smatraju kako to uopće nije glazba. Unatoč tome, ona dobiva na popularnosti te je neizbježan dio kulture mladih. Štoviše, kada sam upisala fakultet većina studenata koje sam upoznala slušala je *turbofolk*, i iako bi rekli da preferiraju neku drugu vrstu glazbe, ovo su svakodnevno slušali. To je razbilo moj stereotip o tome da 'pametni' ljudi poput studenata ne slušaju takvu vrstu glazbe. Ipak, primijetila sam da me s vremenom napušta faza slušanja *turbofolka*, vjerojatno zbog više životnog iskustva i zrelijeg razmišljanja, što i potvrđuje tvrdnju profesora Alekseja Gotthardi Pavlovskog da je ciljana publika takve glazbe u starosti od šesnaest do dvadeset i pet godina.

Generacijski jaz također se očituje u glazbi koju stanovnici ovog područja slušaju. Mladi slušaju različite vrste glazbe, dok se stariji drže *narodno-zabavnog* žanra i domaćih pjesama s radija. Neprihvatanje novoga i nerazumljivoga od strane starijih vidljivo je iz neodobravanja glazbe koju mladi slušaju, dok mladi ne obraćaju pažnju na to, nego nastavljaju upijati nove informacije i različite sadržaje, slijede nove trendove i žive u svijetu tehnologije koja im sve to

pruža i utječe na različitost i nekonvencionalnost njihovih glazbenih ukusa. Unatoč tome, njihov susret je u onom zajedničkom, onom od čega mladi ne mogu pobjeći, ono što im je preneseno, a to je *narodna* glazba. Koliko god joj se mladi opirali, ne mogu joj pobjeći jer ona je dio tradicije i prisutna je na gotovo svakom slavlju i manifestaciji.

6. ZAKLJUČAK

U ovome se radu pisalo o glazbi i glazbenim preferencijama stanovnika Kalničkog prigorja. Cilj rada bio je otkriti kakvu glazbu stanovnici ovog područja slušaju i u kojim prigodama, te kakve su njihove glazbene preferencije. Glavna istraživačka pitanja bila su: Kakvu glazbu slušaju stanovnici Kalničkog prigorja? U kojim sve prigodama slušaju glazbu? Koji čimbenici utječu na njihovu preferenciju određene vrste glazbe?

Što se tiče glazbenih preferencija, svojim istraživanjem saznala sam da starije i zrelo stanovništvo iz ruralnih područja preferira *narodno-zabavnu* glazbu, te nisam susrela nikoga iz tog područja tko preferira drugačiju vrstu glazbe. Dok su kod gradskog stanovništva preferencije mješovite. Neki vole *narodno-zabavnu* glazbu, neki *stranu*, a neki obje. Glazbeni ukus starijih generacija nije se pretjerano mijenjao kroz njihove živote zbog stalne izloženosti istome i nezainteresiranosti za nove oblike glazbe. Stoga, među starijim i zrelijim stanovništvom nema velike razlike u glazbenom ukusu, no kod mladih postoji mnogo različitih vrsti glazbe koje preferiraju, a koje su rezultat dostupnosti različitih sadržaja i praćenja svjetskih trendova putem tehnologije. Nadalje, prema glazbenim preferencijama stanovništva Kalničkog prigorja može se doći do zaključka da su im tradicija i naslijeđe jako vrijedni, te ih karakteriziraju (više starije nego mlađe) etnocentričnost i konzervativnost. Upravo to podudara se sa zaključcima autora Marčelić et.al.: „utvrđeno je da su *visoko-kulturne preferencije*³³ zastupljenije kod mladih s obrazovanim roditeljima u urbanim sredinama, dok se sklonost slušanju *narodne glazbe* može povezati s nižim socioekonomskim statusom obitelji, roditeljima nižeg stupnja obrazovanja, ruralnim rezidencijalnim statusom te religioznošću“ (Marčelić, et. al. 2011: 60). Nadalje, Dobrota i Tomić-Ferić smatraju kako su različiti glazbeni ukusi nastali zbog raznovrsnih zahtjeva i potreba različitih društvenih grupa (2006: 218). Upravo zbog toga što starije i mlađe generacije danas imaju različite potrebe i žive različitim načinima života, njihovi se glazbeni ukusi dosta razlikuju.

Štoviše, može se reći da je njihov glazbeni ukus uvjetovan pripadnošću zajednici, institucijama i zajedničkim iskustvima, što se podudara s tvrdnjom autora Benski koji navodi da je glazbeni ukus „mikro reprezentacija glazbene kulture i da je on uvjetovan društvenim silama kroz pripadnost nekoj grupi, uključenost u institucije i kroz zajednička iskustva“ (1989: 732).

³³ Pojam *visoko-kulturne preferencije* odnosi se na preferenciju glazbe koja prema određenim kriterijima pripada visokoj kulturi. Visokom se kulturom smatra sve ono najbolje od književnosti, umjetnosti i ostalih aspekata kulture. Ono što je dostupno samo određenom sloju ljudi (elita), te je stoga više cijenjeno. Dok se niskom (popularnom) kulturom smatra sve ono što se masovno proizvodi i konzumira i dostupno je velikom broju ljudi. (Dostupno na: <https://newrepublic.com/article/79269/high-and-popular-culture> Pristupljeno: 10/10/2020)

Nadalje, glazbeni ukus žitelja ovog područja mogao bi se svrstati u Nettlov drugi uzorak glazbenog ukusa koji predstavlja miješanje različitih ukusa na način da je vezan uz tradicijsku glazbu ali se ujedno miješa s ukusom za neke nove glazbene stilove. Također, moglo bi se reći da biranjem te *narodne* ili *narodno-zabavne* glazbe, odnosno, svojevrsnog dominantnog žanra u ovoj sredini, žitelji potvrđuju svoj identitet nazivajući tu glazbu 'svojom' u odnosu na druge vrste glazbe. Nikola Buble krajem 1980-ih piše da se u Trogirskoj općini "Ne vodi dovoljno računa o tome da samo kvalitetna glazbena kultura, utkana u čovjeka preko raznih glazbenih aktivnosti, može biti od optimalne koristi za društvo u cjelini." (Buble, 247). Mogli bi se složiti s Bublom i povući paralelu kada je u pitanju Križevačko područje, i kada navodi: „Generalno gledajući, glazbena kultura kroz formalno organizirane oblike glazbene aktivnosti kao da je, na područjima trogirske općine, prepuštena sama sebi.“ (Ibid) Ipak, kada su u pitanju glazbene preferencije stanovništva, sličnost sa trogirskim stanovništvom nestaje, jer dok se u tom kraju (1880ih) najviše slušala tzv. *popularna* glazba (*zabavna* i *rock*), a potom folklorna, te vrlo malo novokomponirana narodna glazba, u kraju kojeg sam ja istraživala u najvećoj se mjeri sluša upravo novokomponirana narodna glazba koju danas popularno nazivamo *turbofolk*. O tomu zašto ljudi slušaju upravo određenu vrstu glazbe, Buble navodi: „ljudi vole zabavnu glazbu jer im je glazba razbibriga, nešto što se može slušati i usput, u životu, u navikama i običajima.“ (Ibid) Jednako tako i u Križevačkom kraju, stanovništvo ne doživljava glazbu kao tzv. visoku umjetnost, nego prvenstveno za zabavu.

7. POPIS LITERATURE:

Benski, Tova. 1989. „Ethnicity and the Shaping of Musical Taste Patterns in an Israeli Urban Community“. *Social Forces* 67 (3): 731-750.

Buble, Nikola, 1988. *Glazbena kultura stanovnika trogirске općine*, Trogir: Muzej grada Trogira.

Ceribašić, Naila. 1998. „Etnomuzikološka i etnokoreološka djelatnost instituta tijekom devedesetih godina“. *Narodna umjetnost* 35 (2): 49-66.

Dobrota, Snježana; Reić Ercegovac, Ina. 2014. „Glazbene preferencije studenata: uloga glazbenog obrazovanja, karakteristika glazbe i značajki osobnosti“. *Croatian Journal of Education* 16 (2): 363-384.

Dobrota, Snježana; Reić Ercegovac, Ina. 2011. „Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskog modela“. *Psihologijske teme* 20 (1): 47-66.

Dobrota, Snježana; Tomić Ferić, Ivana. 2006. „Sociokulturalni aspekti glazbenih preferencija studentica studija za učitelje primarnog obrazovanja u Splitu“. Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu.

Hargreaves, David; Miell, Dorothy; MacDonald, Raymond. (2005). *Musical Communication*. Oxford University Press.

Krolo, Krešimir; Marčelić, Sven; Tonković, Željka. 2015. „Roditeljski kulturni kapital kao odrednica kulturnih preferencija mladih“. *Društvena Istraživanja* 25 (3).

LeBlanc, Albert. 1981. „Effects of Style, Tempo, and Performing Medium on Children's Music Preference“. *Journal of Research in Music Education* 29 (2) 143 – 156.

Marčelić, Sven; Tonković, Željka; Krolo, Krešimir. 2011. „Glazbeni ukus i vrijednosne orijentacije mladih na primjeru srednjoškolaca u Zadarskoj županiji“. Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru. *Vrednosti i identitet*, 59 (1): 59-68.

Marčelić, Sven; Tonković, Željka; Krolo, Krešimir. 2014. „Kulturna potrošnja i glazbene preferencije mladih: razvoj tipologije na primjeru Zadra“. *Revija za sociologiju* 44 (3): 287-315.

Marošević, Gordana. 1998. „Susret folkloru i antropologije u hrvatskoj etnomuzikologiji“. *The World of Music* 40 (3): 51-81.

Merriam, Alan, 1964. *Anthropology of Music*, Evanston: Northwestern University Press

Nettl, Bruno. 1978. „World Music in the Twentieth Century: A Survey of Research on Western Influence“. *Acta Musicologica* 58 (2): 360-373.

Pavlovsky Gotthardi, Aleksej, 2014. *Narodnjaci i turbofolk u Hrvatskoj – Zašto ih ne volimo?* Zagreb: Naklada Ljevak.

Radić, Antun, 1897. *Osnova za sabiranje i proučavanje građe o narodnom životu*. Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena.

Radović, Srđan. 2010. „Juče na Balkanu, danas u vašem stanu. Nekoliko zapažanja o neofolk muzici među publikom u Sloveniji“. *Traditiones* 39 (1): 124-140.

Schuessler, Karl F. 1948. „Social Background and Musical Taste“. *American Sociological Review* 13 (3): 330-335.

Simić, M. 2007. „Exit u Evropu: popularna muzika i politike identiteta u savremenoj Srbiji“. *Kultura*: 116-117.

Vukobratović, Jelka. 2008. „Glazba u Križevcima u 19. stoljeću – pregled dosadašnjih istraživanja“. *Cris* 10 (1): 111-114.

Žulj, Nikola, 2006. *Križevci i Kalničko prigorje: Umjetnost, arhitektura, krajolici*, Križevci: VEDA.

8. POPIS KAZIVAČA:

A. K. (1995), Zamladinec, datum intervjua 25.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

A. P. (1978), Križevci, datum intervjua 29.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

B. B. (1963), Đurđić, datum intervjua 25.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

D. M. (1993), Križevci, datum intervjua 21.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

D. C. (1978), Đurđić, datum intervjua 31.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

E. R. (1998), Dedina, datum intervjua 28.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

M. B. (1976), Đurđić, datum intervjua 20.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

M. S. (1956), Križevci, datum intervjua 29.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

N. L. (1995), Sveta Helena, datum intervjua 30.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

LJ. B. (1961), Prikraj, datum intervjua 29.7.2020., u Prikraju. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

S. D. (1959), Križevci, datum intervjua 29.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

T. K. (2002), Đurđić, datum intervjua 20.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

T. K. (1981), Bukovje, datum intervjua 20.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

Z. B. (1967), Đurđić, datum intervjua 20.7.2020., u Đurđiću. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

V. V. (1996), Križevci, datum intervjua 25.7.2020., u Križevcima. Podatci o kazivaču nalaze se u arhivi Odjela za etnologiju i antropologiju Sveučilišta u Zadru.

WHAT DO PEOPLE OF KALNIČKO PRIGORJE LISTEN TO? MUSIC, MUSICAL ACTIVITIES AND PREFERENCES OF RESIDENTS OF KALNIČKO (KRIŽEVAČKO) PRIGORJE REGION

SUMMARY

This thesis deals with the musical life of residents of Kalničko prigorje region. The goal of this thesis was to describe manifold appearances of music in everyday life of the residents of this region, starting from individual listening to group listening and larger or smaller musical events. Also, the research of musical preferences of both urban and rural residents, as well as people of various age groups, aimed to discover defining factors of musical preferences and to interpret the role of music in everyday life of residents of this region.

Key words: Kalničko prigorje, Križevci, music, musical preferences, folk music, popular music